

Zbirka odločb sodne prakse

SODBA SODIŠČA (tretji senat)

z dne 11. maja 2023 *

„Predhodno odločanje – Zračni promet – Uredba (ES) št. 261/2004 – Odškodnina letalskim potnikom v primeru odpovedi leta – Člen 5(3) – Izjema od obveznosti zagotovitve odškodnine – Pojem ‚izredne okoliščine‘ – Nepričakovana odsotnost člana posadke, ki je nepogrešljiv za zagotovitev leta, zaradi bolezni ali smrti“

V združenih zadevah od C-156/22 do C-158/22,

katerih predmet so trije predlogi za sprejetje predhodne odločbe na podlagi člena 267 PDEU, ki jih je vložilo Landgericht Stuttgart (deželno sodišče v Stuttgartu, Nemčija) z odločbami z dne 3. februarja 2022, ki so na Sodišče prispele 17. februarja 2022, v postopkih

TAP Portugal

proti

flightright GmbH (C-156/22),

Myflyright GmbH (C-157/22 in C-158/22),

SODIŠČE (tretji senat),

v sestavi K. Jürimäe, predsednica senata, M. Safjan (poročevalec), N. Piçarra, N. Jääskinen in M. Gavalec, sodniki,

generalna pravobranilka: L. Medina,

sodni tajnik: A. Calot Escobar,

na podlagi pisnega postopka,

ob upoštevanju stališč, ki so jih predložili:

- za TAP Portugal K. Brecke, B. Liebert in U. Steppeler, Rechtsanwälte,
- za flightright GmbH M. Michel in R. Weist, Rechtsanwälte,
- za poljsko vlado B. Majczyna, agent,

* Jezik postopka: nemščina.

- za portugalsko vlado P. Barros da Costa, C. Chambel Alves, L. Guerreiro in P. Pisco Santos, agenti,
- za Evropsko komisijo G. Braun, G. Wilms in N. Yerrell, agenti,

po predstavitvi sklepnih predlogov generalne pravobranilke na obravnavi 9. februarja 2023

izreka naslednjo

Sodbo

- 1 Predlogi za sprejetje predhodne odločbe se nanašajo na razlago člena 5(3) Uredbe (ES) št. 261/2004 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 11. februarja 2004 o določitvi skupnih pravil glede odškodnine in pomoči potnikom v primerih zavrnitve vkrcanja, odpovedi ali velike zamude letov ter o razveljavitvi Uredbe (EGS) št. 295/91 (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 7, zvezek 8, str. 10).
- 2 Ti predlogi so bili vloženi v okviru sporov med družbo TAP Portugal (v nadaljevanju: TAP) na eni strani ter družbama flightright GmbH (zadeva C-156/22) in Myflyright GmbH (zadevi C-157/22 in C-158/22) na drugi strani glede pravice potnikov do odškodnine na podlagi Uredbe št. 261/2004 zaradi odpovedi leta zaradi nepričakovane smrti kopilota letala malo pred načrtovanim odhodom leta.

Pravni okvir

- 3 V uvodnih izjavah 1, 14 in 15 Uredbe št. 261/2004 je navedeno:

„(1) Ukrepanje [Evropske s]kupnosti na področju zračnega prevoza mora med drugim zagotavljati visoko raven varstva potnikov. Poleg tega je treba na splošno v celoti upoštevati zahteve o varstvu potrošnikov.

[...]

- (14) [...] [O]bveznosti dejanskih letalskih prevoznikov [je treba] omejiti ali izključiti v primerih, kadar se zgodi dogodek zaradi izrednih razmer, katerim se ne bi bilo mogoče izogniti, tudi če bi bili sprejeti vsi ustrezni ukrepi. Take razmere lahko nastanejo zlasti v primerih politične nestabilnosti, vremenskih pogojev, ki so nezdržljivi z izvedbo zadevnega leta, tveganja, povezanega z varovanjem, nepredvidenih pomanjkljivosti, ki lahko prizadenejo varnost leta, kakor tudi ob stavkah, ki prizadenejo delovanje dejanskega letalskega prevoznika.
- (15) Šteje se, da izredne razmere obstajajo, kadar odločitev sistema upravljanja zračnega prometa za določen zrakoplov določenega dne vpliva na nastanek velike zamude, zamude prek noči ali na odpoved enega leta ali več letov tega zrakoplova, tudi če je zadevni letalski prevoznik sprejel vse ustrezne ukrepe, da bi se izognil zamudi ali odpovedi leta.“

4 Člen 5 te uredbe, naslovljen „Odpoved leta“, določa:

„1. V primeru odpovedi leta:

[...]

(c) imajo zadevni potniki pravico do odškodnine, ki jim jo mora plačati dejanski letalski prevoznik v skladu s členom 7, razen če:

- (i) so o odpovedi obveščeni najmanj dva tedna pred odhodom po voznem redu; ali
- (ii) so o odpovedi obveščeni dva tedna do sedem dni pred odhodom po voznem redu in jim je ponujena sprememba poti, ki jim zagotavlja odhod največ dve uri pred odhodom po voznem redu in prihod v njihov končni namembni kraj manj kot štiri ure po prihodu po voznem redu; ali
- (iii) so o odpovedi obveščeni manj kot sedem dni pred odhodom po voznem redu in jim je ponujena sprememba poti, ki jim zagotavlja odhod največ eno uro pred odhodom po voznem redu in prihod v njihov končni namembni kraj manj kot dve uri po prihodu po voznem redu.

[...]

3. Dejanski letalski prevoznik ni obvezan plačati odškodnine v skladu s členom 7, če lahko dokaže, da so za odpoved leta krive izredne razmere, katerim se ne bi bilo mogoče izogniti, tudi če bi bili sprejeti vsi ustrezni ukrepi.

[...]“

5 Člen 7(1) navedene uredbe, naslovljen „Pravica do odškodnine“, določa:

„Pri sklicevanju na ta člen potniki prejmejo odškodnino v višini:

(a) 250 EUR za lete do vključno 1500 kilometrov;

(a) 400 EUR za vse lete znotraj Skupnosti nad 1500 kilometrov in za vse druge lete med 1500 in 3500 kilometri;

(a) 600 EUR za lete, ki niso zajeti v točkah (a) ali (b).

Za določitev oddaljenosti, ki jo je treba upoštevati, se šteje zadnji kraj, na katerega bo potnik zaradi zavrnitve vkrcanja ali odpovedi leta prispel z zamudo glede na predvideni vozni red letov.“

Spori o glavni stvari in vprašanje za predhodno odločanje

6 Vse tri združene zadeve se nanašajo na odpoved istega leta, pri čemer so zadevni potniki svoje pravice, ki izhajajo iz te odpovedi, prenesli na družbo flightright (zadeva C-156/22) oziroma na družbo Myflyright (zadevi C-157/22 in C-158/22), ki zagotavljata pravno pomoč letalskim potnikom.

7 Družba TAP bi morala 17. julija 2019 kot dejanski letalski prevoznik opraviti let iz Stuttgarta (Nemčija) v Lizbono (Portugalska), pri čemer je bil odhod predviden ob 6.05.

- 8 Istega dne ob 4.15 so kopilota, ki bi moral opraviti zadevni let, našli mrtvega v njegovi hotelski postelji. Zaradi tega dogodka je bila celotna posadka pretresena in je izjavila, da leta ni sposobna izvesti. Ker zunaj baze družbe TAP ni bil na voljo noben nadomestni uslužbenec, je bil let ob 6.05 odpovedan. Nato je nadomestna posadka iz Lizbone odletela z letom ob 11.25 in prispela v Stuttgart ob 15.20. Potniki so bili zatem prepeljeni v Lizbono z nadomestnim letom, načrtovanim ob 16.40.
- 9 Družba TAP je plačilo odškodnine iz člena 7(1) Uredbe št. 261/2004 družbama flightright in Myflyright zavrnila, pri čemer je trdila, da nepričakovana smrt kopilota pomeni izredne razmere v smislu člena 5(3) te uredbe.
- 10 Amtsgericht Nürtingen (okrajno sodišče v Nürtingenu, Nemčija) je družbi TAP v vseh treh zadevah naložilo plačilo te odškodnine z utemeljitvijo, da tako kot nepričakovana in nenadna bolezen niti nepredvidljiva in nenadna smrt člana posadke (v nadaljevanju: nepričakovane bolezni ali smrti) ni zunanji dogodek, ki bi vplival na prevoznika, saj spada med tveganja, ki so neločljivo povezana z dejavnostjo letalskega prevoznika.
- 11 Družba TAP je vložila pritožbo pri Landgericht Stuttgart (deželno sodišče v Stuttgartu, Nemčija), ki je predložitveno sodišče. Navedeno sodišče pojasnjuje, da se v skladu z njegovimi raziskavami del nemške sodne prakse strinja s pristopom, ki ga je uporabilo Amtsgericht Nürtingen (okrajno sodišče v Nürtingenu), enako kot tudi Cour de cassation (kasacijsko sodišče, Francija). Nizozemsko sodišče pa naj bi, nasprotno, pred kratkim razsodilo, da je treba nepričakovano bolezen člana posadke šteti za zunanji dogodek, ki ga letalski prevoznik ne more nadzorovati.
- 12 Čeprav predložitveno sodišče meni, da mora letalski prevoznik načeloma odgovarjati za sposobnost in razpoložljivost svojega osebja za let in mora zato tudi načeloma poskrbeti za nadomestno osebje v določenem obsegu, vseeno poudarja, da je zadevna problematika sporna tako v evropski sodni praksi kot v pravni teoriji.
- 13 V teh okoliščinah je Landgericht Stuttgart (deželno sodišče v Stuttgartu) prekinilo odločanje in Sodišču v treh zadevah, ki jih obravnava, v predhodno odločanje predložilo to vprašanje:
- „Ali je treba člen 5(3) Uredbe [...] št. 261/2004 razlagati tako, da so podane izredne razmere v smislu te določbe, če je odpovedan let z letališča, kjer dejanski letalski prevoznik nima svoje baze, ker član posadke na tem letu (v obravnavanem primeru: kopilot), ki je obvezen redni zdravstveni pregled prestal brez omejitev, malo pred začetkom leta, česar letalski prevoznik ni mogel predvideti, nenadoma umre ali tako težko zboli, da leta ne more opraviti?“
- 14 S sklepom predsednika Sodišča z dne 4. aprila 2022 so bile zadeve od C-156/22 do C-158/22 združene za pisni in ustni del postopka ter izdajo sodb.

Vprašanje za predhodno odločanje

- 15 Predložitveno sodišče z enakim besedilom v vseh treh zadevah, ki so mu predložene, v bistvu sprašuje, ali je treba člen 5(3) Uredbe št. 261/2004 razlagati tako, da je nepričakovana odsotnost člana posadke, ki je nepogrešljiv za zagotovitev leta, zaradi bolezni ali smrti, pri čemer je do take odsotnosti prišlo malo pred predvidenim odhodom tega leta, zajeta s pojmom „izredne razmere“ v smislu te določbe.

- 16 V zvezi s tem je treba spomniti, da imajo v skladu s členom 5(1)(c) Uredbe št. 261/2004 potniki, ki jih zadeva odpoved leta, pravico do odškodnine v skladu s členom 7(1) te uredbe, ki jim jo mora plačati dejanski letalski prevoznik, razen če so bili o odpovedi predhodno obveščeni v rokih, določenih v členu 5(1)(c), od (i) do (iii), navedene uredbe.
- 17 Člen 5(3) Uredbe št. 261/2004 v povezavi z njenima uvodnima izjavama 14 in 15 določa, da je dejanski letalski prevoznik te obveznosti plačila odškodnine oproščen, če lahko dokaže, da so za odpoved leta krive „izredne razmere“, ki se jim ne bi bilo mogoče izogniti, tudi če bi bili sprejeti vsi ustrezni ukrepi.
- 18 V skladu z ustaljeno sodno prakso Sodišča pojem „izredne razmere“ v smislu člena 5(3) Uredbe št. 261/2004 označuje dogodke, ki po svoji naravi ali vzroku niso neločljivo povezani z običajnim opravljanjem dejavnosti zadevnega letalskega prevoznika in na katere ta dejansko ne more vplivati, pri čemer sta ta pogoja kumulativna in je njuno izpolnjevanje treba presojati v vsakem posameznem primeru (sodba z dne 23. marca 2021, Airhelp, C-28/20, EU:C:2021:226, točka 23, in z dne 7. julija 2022, Azores Airlines (Okvara v sistemu za dovod goriva), C-308/21, EU:C:2022:533, točka 20).
- 19 Ob upoštevanju, prvič, cilja te uredbe, navedenega v njeni uvodni izjavi 1, in sicer da se zagotovi visoka raven varstva potnikov, in drugič, dejstva, da člen 5(3) navedene uredbe odstopa od načela pravice potnikov do odškodnine v primeru odpovedi njihovega leta, je treba pojem „izredne razmere“ v smislu te določbe razlagati ozko (sodba z dne 23. marca 2021, Airhelp, C-28/20, EU:C:2021:226, točka 24 in navedena sodna praksa).
- 20 Najprej je treba ugotoviti, ali lahko nepričakovana odsotnost člana posadke, ki je nepogrešljiv za izvedbo leta, zaradi bolezni ali smrti, pri čemer je do take odsotnosti prišlo malo pred predvidenim odhodom tega leta, zaradi svoje narave ali izvora pomeni dogodek, ki ni neločljivo povezan z običajnim opravljanjem dejavnosti dejanskega letalskega prevoznika.
- 21 V zvezi s tem je treba ugotoviti, da ukrepi v zvezi z osebjem dejanskega letalskega prevoznika spadajo v običajno opravljanje dejavnosti tega prevoznika. To velja za ukrepe v zvezi z delovnimi pogoji in plačami osebja takega prevoznika (sodba z dne 23. marca 2021, Airhelp, C-28/20, EU:C:2021:226, točka 29), med katere spadajo ukrepi v zvezi z načrtovanjem sestave posadk in delovnega časa osebja.
- 22 Zato se lahko dejanski letalski prevozniki pri opravljanju svoje dejavnosti običajno soočajo z nepričakovano odsotnostjo enega ali več članov osebja, ki so nepogrešljivi za izvedbo leta, zaradi bolezni ali smrti, tudi malo pred odhodom tega leta. Tako je upravljanje take odsotnosti neločljivo povezano z vprašanjem načrtovanja sestave posadke in delovnega časa osebja, tako da je tak nepričakovan dogodek neločljivo povezan z običajnim opravljanjem dejavnosti dejanskega letalskega prevoznika.
- 23 Pojasniti je treba, da kadar je, kot v obravnavanem primeru, odsotnost posledica nepričakovane smrti zaposlenega, ki je nepogrešljiv za zagotovitev leta, pri čemer je do take odsotnosti prišlo malo pred odhodom tega leta, se tak položaj ne glede na to, kako tragičen in skrajn je, s pravnega vidika ne razlikuje od položaja, v katerem leta ni mogoče zagotoviti zato, ker je tak član osebja malo pred odhodom leta nepričakovano zbolel. Tako prav odsotnost enega ali več članov posadke zaradi bolezni ali smrti, čeprav nenačrtovana, in ne natančen zdravstveni razlog te

odsotnosti, pomeni dogodek, ki je neločljivo povezan z običajnim opravljanjem dejavnosti tega prevoznika, tako da mora ta v okviru načrtovanja sestave svojih posadk in delovnega časa svojega osebja nastanek takih nepredvidenih dogodkov pričakovati.

- 24 Poleg tega dejstvo, da je do take nepričakovane odsotnosti prišlo, čeprav je zadevni član posadke v celoti opravil redne zdravniške preglede, ki so predpisani z veljavno ureditvijo, ne more omajati ugotovitve, navedene v točki 22 te sodbe. Vsakdo, vključno z osebami, ki so uspešno opravile redne zdravniške preglede, lahko namreč kadar koli nepričakovano zbolijo ali umre.
- 25 Ker prvi od dveh kumulativnih pogojev, navedenih v točki 17 te sodbe, ni izpolnjen, ni treba preveriti, ali je izpolnjen drugi od teh pogojev.
- 26 Glede na vse zgoraj navedene razloge je treba na vprašanje, ki je bilo postavljeno z enakim besedilom v vseh treh zadevah o glavni stvari, odgovoriti, da je treba člen 5(3) Uredbe št. 261/2004 razlagati tako, da nepričakovana odsotnost člana posadke, ki je nepogrešljiv za zagotovitev leta, zaradi bolezni ali smrti, pri čemer je do take odsotnosti prišlo malo pred predvidenim odhodom tega leta, ni zajeta s pojmom „izredne razmere“ v smislu te določbe.

Stroški

- 27 Ker je ta postopek za stranke v postopkih v glavni stvari ena od stopenj v postopkih pred predložitvenim sodiščem, to odloči o stroških. Stroški za predložitev stališč Sodišču, ki niso stroški omenjenih strank, se ne povrnejo.

Iz teh razlogov je Sodišče (tretji senat) razsodilo:

Člen 5(3) Uredbe (ES) št. 261/2004 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 11. februarja 2004 o določitvi skupnih pravil glede odškodnine in pomoči potnikom v primerih zavrnitve vkrcanja, odpovedi ali velike zamude letov ter o razveljavitvi Uredbe (EGS) št. 295/91

je treba razlagati tako, da

nepričakovana odsotnost člana posadke, ki je nepogrešljiv za zagotovitev leta, zaradi bolezni ali smrti, pri čemer je do take odsotnosti prišlo malo pred predvidenim odhodom tega leta, ni zajeta s pojmom „izredne razmere“ v smislu te določbe.

Podpisi